

Bergeend

Reden van het onderzoek

Zoals bekend is de Bergeend van ouds broedvogel in de duinen, waar vooral gebroed wordt in oude, verlaten konijnholen. Vanaf de zestiger jaren en misschien wel eerder heeft de soort zich echter ook uitgebreid over poldergebieden in Noord-Holland. Naast bekende "nederzettingen" in en rond Robbenoord en 't Balgzand werd de Bergeend sinds die tijd in toenemend aantal gezien in akker- en graslandgebieden, verspreid over de provincie. Bekend is ook, dat in een aantal gevallen de in onze akker- en graslandgebieden broedende vogels er in slaagden jongen groot te brengen. Hiertoe was het noodzakelijk dat de Bergeend vooral een groot aanpassingsvermogen bezat om geschikte broedgelegenheden te vinden. Zo zijn nesten gevonden in rioolbuizen, duikers en andere hopen, maar ook in meer open situaties werd gebroed, zoals in schuren, onder graspollen of houthopen. Tot nu toe is nog geen duidelijk beeld verkregen van de verspreiding van de Bergeend in het poldergebied, terwijl ook gegevens over het broedsucces vrijwel ontbreken. Het vermoeden wordt wel geuit, dat het vooral om subadulte vogels gaat, die in de goede broedgebieden (de duinen) nog geen kans krijgen en in deze relatief ongunstige broedgebieden pogingen doen tot broeden te komen, die nu en dan slagen. Maar nogmaals, dit zijn vermoedens die al of niet bevestigd zullen moeten worden.

Opzet van het onderzoek

Om enig inzicht in de problematiek te krijgen, verzoeken wij waarnemers hun gegevens over de Bergeend aan ons op te sturen. Onderzoek op verschillende nivo's is mogelijk, afhankelijk van de tijd en energie die U erin wilt steken.

- a. Het tellen van het aantal Bergeenden dat zich gedurende de maanden maart tot en met juni in het inventarisatie gebied bevindt. Het is daarbij van belang dat er vanaf maart iedere maand minstens één telling wordt gehouden, waarbij het aantal Bergeenden wordt genoteerd en de groepsgrootte. Eventuele gegevens over het gedrag zijn ook welkom.
- b. Tellen van het aantal gepaarde Bergeenden in de vermelde periode. Van belang daarbij is of de paren in groepsverband of geïsoleerd werden waargenomen.
- c. Inventariseren van het aantal vermoedelijke broedgevallen in het onderzochte gebied. Het gaat hierbij niet alleen om nestvondsten, maar ook om aanwijzingen die het broeden waarschijnlijk maken.
- d. Het bijhouden van het broedresultaat. Vermeld moet worden het aantal pullen dat per jaar wordt waargenomen. Ook vermelding van broedpogingen die mislukt zijn, valt hieronder.

Toelichting op de handleiding Bergeendonderzoek

Om het geuite vermoeden, dat de in de polders etc. broedende Bergeenden subadulte vogels zijn, te bevestigen, is het natuurlijk het gemakkelijkste om hier meteen op te letten en dit door te geven. Hieronder volgen de verschilpunten tussen adulte en subadulte Bergeenden:

1. Adulte Bergeenden hebben een brede donkere vleugelachterrand; bij subadulten wordt deze donkere rand aan de achterrand afgegrensd met een duidelijke lichte (witachtige) band.
2. Het lichte veld op de voorvleugel (bovenop) is bij adulten wit en bij subadulten grijsig.
3. De bruine borstband is bij de subadulte vogels valer van kleur.
4. De kop is bij subadulte Bergeenden meestal doffer groen.

Van de bovenstaande vier verschilpunten kan het eerste kenmerk het beste gebruikt worden. De kenmerken 2, 3 en 4 zijn wat moeilijker in de praktijk. Een afbeelding van de genoemde kenmerken kan men vinden in het "Handbook of the Birds of the Western Palearctic", deel I op plaat 59. Een leuk artikel dat men zou kunnen lezen voordat men met zijn tellingen begint, staat in "De Lepelaar", nr. 67 van maart/april 1980 (met een tekening van het vleugelpatroon). Voor verdere vragen over deze onderzoekjes kan men terecht bij Kees Hazevoet en bij ondergetekende.

(Tekst gedeeltelijk overgenomen uit "De Graspieper", jrg., nummer 1)

Steven Schoevaart